

KİTAP TANITMA

CENGİZ HAN NESLİNİN SEKİZ ASIRLIK HİKAYESİ

Fatih ORTA

*Hayrunnisa Alan - İlyas Kemaloğlu, **Avrasya'nın Sekiz Asrı Çengizoğulları**, Ötüken Neşriyat, 1. Baskı, 16,5 cm x 23,5 cm, Karton Kapak, 2. Hamur Kağıt, 720 sayfa, ISBN: 978-605-1555-041, 2016.*

Dünya tarihinin ve tarihçiliğinin güncelliğini yitirmeyen konularının başında Cengiz Han ve Moğollar gelmektedir. Cengiz Han'ın karizması ve şöhreti tabii olarak Moğolları da cazibe merkezi haline getirmiştir, diyebiliriz. Cengiz Han ve Moğollar üzerine yazılan yüzlerce kitaba, teze, makaleye vs. rastlamaktayız. Bu da göstermektedir ki mezkur mevzu kıymetini halen korumaktadır. Tanıtmayı amaçladığımız *Avrasya'nın Sekiz Asrı Çengizoğulları* adlı kitap da Cengiz Han ve Moğollara duyulan bir ilginin ve buna paralel bilimsel saiklerin ürünüdür. Elimizdeki eserin en büyük hedefi Cengiz soylu hanlıkların tarihini bir bütün halinde ortaya koymaktır.

Türk tarihi muhtelif coğrafyalarda ve aynı anda pek çok devlet tarafından şekillendirildiği için tarih yazımı güçleşmektedir. Muhtelif coğrafyalarda şekillenen tarihi bir kişinin kaleme alması mümkün olmadığından bir ekibin bu işin altına elini koyması gerekmektedir. Daha önceden de, elimizdeki *Avrasya'nın Sekiz Asrı Çengizoğulları* gibi, kolektif eserler hazırlanmıştır. Misal, Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat'ın *IV. - XVII. Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü'nden çıkan *Türk Dünyası El Kitabı*, Osman Karatay ve Serkan Acar editörlüğünde neşredilen *Doğu Avrupa Türk Tarihi* gibi kitaplar bir çırpıda sayılabilecekler arasındadır.

Elimizdeki kitap bir el kitabı mahiyetinde olup içerisinde on iki yazarın kaleme aldığı on yedi makale bulunmaktadır. Diğer yazarlardan farklı olarak Prof. Dr. Hayrunnisa Alan üç; Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu, Doç. Dr. Serkan Acar, Doç. Dr. Muhammed Bilal Çelik iki makale kaleme almıştır. Ayrıca kitapta makalelerin haricinde yazarların biyografileri ve dizin bulunmaktadır.

Kitabın editörleri "*kendi alanında ilk olduğunu*" (s. 10) düşündükleri böyle bir kitabın niçin gerekli olduğunu şöyle açıklamaktadır: "*Çengiz Han ve miras-*

çuları konusu aslında bütün dünyada ilgi duyulan konulardan biridir. Bununla birlikte ana hatlarıyla ve derli toplu olarak bunların hemen hepsini kapsayan ve bir bütünlük içinde bilgi edinmek isteyenlerin okuyabileceği güncel bir çalışma maalesef yoktur. Elinizdeki çalışma bu boşluğu doldurmaya matuftur.” (s. 9).

Avrasya'nın Sekiz Asrı Çengizoğulları'nda yer alan makaleler ve yazarlar şöyledir:

Gök-Türkler üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Yeditepe Üniversitesi'nden Prof. Dr. Ahmet Taşağıl'ın imzasını taşıyan “Çengiz Öncesi Türkler ve Moğollar” makalesi ile başlayan kitapta ikinci makale Altın Orda ve ardılı hanlıklara ve Türk-Rus münasebetlerine dair eserleri ile maruf ve ayrıca kitabın da editörü olan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden Doç. Dr. İlyas Kemalolu'na ait “Büyük Moğol İmparatorluğu”dur. Büyük Moğol İmparatorluğu'nun varisleri olan “Çağatay Hanlığı”nı ve “İlhanlılar”ı Timurlu tarihi üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Medeniyet Üniversitesi'nden Prof. Dr. Hayrunnisa Alan, “Altın Orda Hanlığı”nı ise yine Doç. Dr. İlyas Kemalolu kalem almıştır.

Cengiz Han'ın torunu Batu Han'ın temellerini attığı Altın Orda Hanlığı'nın mirasçısı siyasi teşekküllerden “Kazan Hanlığı”nı ve “Sibir Hanlığı”nı alanında pek çok esere imza atmış olan Ege Üniversitesi'nden Doç. Dr. Serkan Acar, “Kırım Hanlığı”nı Sakarya Üniversitesi'nden Doç. Dr. Giray Saynur Derman, “Kasım Hanlığı”nı Şehabeddin Mercani Tarih Enstitüsü'nden Doç. Dr. Bulat Rahimzyanov, “Nogay Ordası”nı Sakarya Üniversitesi'nden Prof. Dr. Mehmet Alpargu, “Astarhan Hanlığı”nı ise Rusya İlimler Akademisi'nden Prof. Dr. İlya Zaytsev yazmıştır.

Cengiz Han sonrası Asya'nın siyasi tarihini şekillendiren “Timurlular” Prof. Dr. Hayrunnisa Alan'ın kaleminde çıkmıştır. Timur sonrası Türkistan'ın siyasetine damgasını vuran “Kazaklar ve Kazan Hanlığı” Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden Prof. Dr. Osman Yorulmaz, “Buhara Hanlığı” Bülent Ecevit Üniversitesi'nden Dr. Nurettin Hatunoğlu, “Hokand Hanlığı” ve “Yarkend Hanlığı” Sakarya Üniversitesi'nden Doç. Dr. Muhammed Bilal Çelik, son olarak “Hive Hanlığı” ise İstanbul Üniversitesi'nden Doç. Dr. Dinçer Koç tarafından kaleme alınmıştır.

Doç. Dr. Bulat Rahimzyanov'un “Kasım Hanlığı” ile Prof. Dr. İlya Zaytsev'in kaleme aldığı “Astarhan Hanlığı” makaleleri sırasıyla Dr. Abdrasul İsakov ve Doç. Dr. İlyas Kemalolu tarafından tercüme edilmiştir.

Kitabı oluşturan makalelerde hanlıkların siyasi tarihleri yanı sıra devlet teşkilatı, toplum yapısı, ekonomik vaziyetleri, askeri yapısı vs. konular hakkında da bilgi verilmiştir. Bu konular bazı makalelerde ayrı bir başlık altında incelenirken bazı makalelerde de ise buna gerek duyulmamıştır. Makalelerin yazımında ortak bir şablon belirlenmemiş; şablon tercihi makaleyi kaleme alan yazarın inisiyatifine bırakılmıştır. Bununla beraber her makalenin sonunda tahta iclas eden hanların bir listesi verilmiştir. Ayrıca ana bir kaynakça olmayıp her yazar makalenin sonunda kaynakça göstermiştir. Makalelerin harita ve diğer görsellerle zenginleştirilmeye çalışıldığını da ifade etmeliyiz.

Türk akademisyenlerin yanı sıra Rusya'dan iki tarihçinin makaleleri ile destek verdiği bu çalışmanın en büyük artısı Cengiz neslinin tarihini bir bütün olarak sunması ve tarihi süreçte bir kopukluğa izin vermemesi olduğu kanaatindeyiz. Kitabın bu haliyle alanında önemli bir boşluğu doldurduğu kanaatindeyiz.